

แบบจำลองการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก

วันที่รับบทความ: 1 ธันวาคม 2565 / วันที่แก้ไขบทความ: 14 กรกฎาคม 2566 / วันที่ตอบรับบทความ: 28 ธันวาคม 2566

เอกรงค์ ปันพงษ์
พิมพ์ชญา พักเปี่ยม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาแบบจำลองเชิงสาเหตุด้านการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรง ทางอ้อม และอิทธิพลรวมของการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ระเบียบวิธีวิจัยใช้แบบผสมผสาน แบ่งเป็น การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลกทั้งหมด 500 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล และการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการสัมภาษณ์อาจารย์ และผู้ปกครอง จำนวนทั้งสิ้น 10 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) แบบจำลองการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 สำหรับนักศึกษา ที่พัฒนาขึ้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยค่าดัชนี Chi-square = 0.25, df = 1, P-value = 0.615 และ RMSEA = 0.000 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 สำหรับนักศึกษา ได้แก่ ด้านประชากร ด้านระดับความรู้และทักษะพื้นฐานสื่อสังคมออนไลน์ ด้านพฤติกรรม的开รับสื่อออนไลน์ และที่ส่งผลในการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ คือความหมายว่านักศึกษาที่มีปัจจัยในด้านต่าง ๆ ข้างต้นในระดับสูง จะส่งผลให้มีต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 ในระดับสูงด้วย และ 3) แนวทางการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 มีดังนี้ 3.1) สถาบันครอบครัว ในฐานะสถาบันที่ใกล้ชิดสนิทสนมกับนักศึกษา 3.2) สถานศึกษา ในฐานะสถาบันหลักที่ปลูกฝังการเรียน/การสอนให้กับนักศึกษา 3.3) ภาครัฐบาล / เอกชน ในการช่วยกำกับดูแลผู้ผลิตสื่อสังคมออนไลน์อย่างเข้มงวด และ 3.4) นักศึกษา จะต้องรู้เท่าทันตนเองในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อแสวงหาความรู้จากสื่อดังกล่าวเพื่อเป็นประโยชน์ในการป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด - 19

คำสำคัญ: แบบจำลองการสื่อสาร, การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์, โรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19

เอกรงค์ ปันพงษ์ (ปร.ด. นิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการสื่อสาร, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2562 ; Email: akkarongpunpong@gmail.com) ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรสุพรรณบุรี และพิมพ์ชญา พักเปี่ยม (ปร.ด. นิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการสื่อสาร, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2563) ปัจจุบัน เป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรสุพรรณบุรี

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง “การสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดต่ออุบัติใหม่สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก” ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากมหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรสุพรรณบุรี

Communication Factors Model to Increase the Efficiency for Social Media Literacy Toward Preventing the Coronavirus Disease 2019 for Undergraduate's Students in Phitsanulok

Received: December 1, 2022 / Received in revised form: July 14, 2023 / Accepted: December 28, 2023

Akkarong Punpong

Pimchaya Fakpiem

Abstract

The purposes of this research were to study 1) to develop a causal model of the factors social media literacy toward preventing the Coronavirus (Covid-19) pandemic for undergraduate's students. 2) to analyze the factors that directly effect indirect effect and total effect that focused on testing of the social media literacy toward preventing the Coronavirus disease 2019 for undergraduate's students. And 3) to study the pattern of communication that help increase the efficiency of online social media literacy for preventing the Coronavirus disease 2019 among undergraduate's students. This study employed Mixed methods research. Quantitative data was collected by questionnaire with 500 undergraduate's students in Phitsanulok and data analyzed by using Path analysis. Qualitative data was collected by in-depth interview form 10 sample group that divided into lecturers and parents. The results were as follows : 1) Social media literacy toward preventing the Coronavirus disease 2019 for students model which develop was consistent with empirical data goodness of fit statistics with indices as follow : Chi-square = 0.25, df = 1, P-value = 0.615 and RMSEA = 0.000 2) The factors that have positive direct effect to affected the social media literacy toward preventing the Coronavirus disease 2019 for students were Demographic characteristics, Level of knowledge and skills in using social media, Online media exposure behavior and Social Media Literacy that mean students who had various factors in high levels to be affected in high level of social media literacy toward preventing the Coronavirus disease 2019 too. And 3) Communication to increase the Efficiency for social media literacy toward preventing the Coronavirus disease 2019 model as the following 2.1) Family that is closely to students. 2.2) University that instills learning for students 2.3) Government/private sector to help rigorously regulate social media contents production. And 2.4) Students must be self-aware to use social media for preventing the infection and spread of the Coronavirus disease.

Keywords: Media literacy, Social Media Literacy, Coronavirus disease 2019

Akkarong Punpong (Ph.D. Communication Arts and Innovation, National Institute of Development Administration, 2019 ; Email: akkarongpunpong@gmail.com) A lecturer at Communication Arts Program, Faculty of Management Sciences, Phibulsongkram Rajabhat University and Pimchaya Fakpiem (Ph.D. Communication Arts and Innovation, National Institute of Development Administration, 2020) A lecturer at Communication Arts Program, Faculty of Management Sciences, Dhonburi Rajabhat University

This article is a part of the research project "Communication to Increase The Efficiency for Social Media Literacy toward Preventing the Spread of Coronavirus for Undergraduate's Students in Phitsanulok Province." funded by Phibulsongkram Rajabhat University.

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 ในทั่วภูมิภาคของโลก องค์การอนามัยโลกได้ประกาศว่า วิกฤตดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของพลเมืองโลกอย่างร้ายแรง โดยความหนักหนาสาหัสของการระบาดครั้งนี้อยู่ที่อัตราการแพร่เชื้อที่รวดเร็วเป็นวงกว้าง ซึ่งเป็นการแพร่กระจายผ่านทางละอองเสมหะ น้ำมูก น้ำลาย เมื่อผู้ป่วยไอหรือจามละอองเหล่านี้จะตกลงสู่วัตถุหรือพื้นผิวรอบ ๆ จากนั้นเราได้รับเชื้อเข้าสู่ร่างกายด้วยการสัมผัสพื้นผิวหรือวัตถุเหล่านั้น แล้วมาสัมผัสใบหน้า จมูก ปาก หรือรับเชื้อโดยตรงจากการหายใจเอาละอองของผู้ป่วยเข้าไปเมื่อผู้ป่วยไอ จาม โดยเฉลี่ยผู้ป่วย 1 รายสามารถแพร่เชื้อให้คนอื่นได้เฉลี่ย 2-4 คน ผู้ติดเชื้อโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 ประมาณร้อยละ 80 มีอาการเพียงเล็กน้อยหรือแต่บางรายอาจมีอาการรุนแรงทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนจนถึงแก่ชีวิตได้ (กรมควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุข, 2563)

สถานการณ์ดังกล่าว กลุ่มนักเรียน นักศึกษาจัดเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะติดเชื้อโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 ด้วยเป็นกลุ่มที่ชอบการออกไปทำกิจกรรมภายนอกบ้าน ซึ่งเป็นวัยที่ยังขาดภูมิภาวะและป้องกันตัวที่ดี ทั้งนี้เชื้อไวรัสจะสามารถติดต่อกันได้ง่าย หากจะต้องอยู่ในกลุ่มคนแออัดจำนวนมาก หรือขาดการเว้นระยะห่างทางสังคม และหากกลุ่มคนเหล่านี้อาจนำเชื้อไวรัสเข้าสู่บ้านไปติดกลุ่มคนสูงวัยหรือมีโรคแทรกซ้อนอาจส่งผลให้เสียชีวิตได้ ทั้งนี้ช่องทางการที่จะช่วยแนะนำหรือสร้างความเข้าใจให้กลุ่มนักศึกษาเหล่านี้ได้ดี คือ สื่อสังคมออนไลน์และอินเทอร์เน็ต จากการสำรวจการมีและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า กลุ่มวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 15 - 24 ปี มีสัดส่วนการใช้อินเทอร์เน็ตสูงกว่ากลุ่มอายุอื่น มีค่าเฉลี่ยต่อวันถึง 10.36 ชั่วโมง (ณรงค์ศ มหิทธิพานิช, 2563) และคาดว่า การใช้อินเทอร์เน็ตของกลุ่มวัยรุ่นวัยเรียนนี้น่าจะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ จะเห็นได้ว่าอินเทอร์เน็ตและสื่อออนไลน์มีอิทธิพลต่อการรับรู้ความคิด ความเชื่อทัศนคติ และพฤติกรรม โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีและเยาวชนทั่วไปซึ่งยังขาดวุฒิ

ภาวะ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์เนื้อหาที่มากับสื่ออย่างเหมาะสม

การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์และเทคโนโลยีดิจิทัลที่ถูกต้อง คือสิ่งที่จะช่วยให้อายุคนและนักศึกษาที่บริโภคข้อมูลข่าวสาร มีภูมิคุ้มกันและปกป้องจากอิทธิพลทางลบของสื่อ และช่วยให้รู้จักเลือกรับและใช้สื่อเพื่อเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้อย่างชาญฉลาด สามารถพิจารณาว่าสิ่งที่พบไม่เหมาะสม รวมถึงสามารถใช้ประโยชน์จากเนื้อหาสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพและการรู้เท่าทันสื่อก็ถือว่าเป็นแนวคิดที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับศตวรรษที่ 21 ที่ทักษะทางดิจิทัลที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตของประชาชนในยุคปัจจุบันที่จะต้องสามารถตีความ เข้าใจ และต้องเรียนรู้วิธีการในการเข้าถึง การประเมิน การวิเคราะห์ และการสร้างสรรค์สื่อเพื่อให้สามารถตัดสินใจเลือกรับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง (เทอดศักดิ์ ไม้เท้าทอง, 2557)

พิษณุโลกเป็นจังหวัดศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนล่างที่มีการรายงานพบผู้ป่วยโรคโควิด-19 มากถึงจำนวน 478 ราย และมียอดผู้เสียชีวิตสะสม 126 คน ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่สูง เมื่อเทียบกับประชากรทั้งหมดภายในจังหวัดกว่า 865,247 คน (กรกฎาคม-สิงหาคม พ.ศ. 2565) ภายหลังสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในพื้นที่ นำโดยผู้ว่าราชการจังหวัด นายธนะชัย จิตริพิเศษ ได้บริหารจัดการในภาพรวมของจังหวัดพิษณุโลก โดยการออกคำสั่งให้มีการเฝ้าระวังและปฏิบัติตามสุขอนามัยในการป้องกันการติดเชื้อโควิด-19 เช่น การสวมหน้ากากอนามัย และการฉีดสเปรย์แอลกอฮอล์เสมอ โดยเน้นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์เพื่อตอบรับกับพฤติกรรมกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่มีมากขึ้นของกลุ่มวัยรุ่นและวัยเรียน (ข่าวประชาสัมพันธ์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก, 2565)

การพัฒนาแนวทางในการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดพิษณุโลก จึงมีบทบาทที่สำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค

จากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 เนื่องจากจังหวัดพิษณุโลกจัดเป็นจังหวัดศูนย์กลางทางการศึกษาในเขตภาคเหนือตอนล่างที่มีสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษามากมาย อาทิ มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา มหาวิทยาลัยพิษณุโลก ฯลฯ จึงเป็นจังหวัดที่มีจำนวนนักศึกษามากถึง 35,736 คน (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2563) ด้วยประชากรนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีจำนวนมากนี้ ทำให้เป็นที่น่าห่วงว่าพื้นที่จังหวัดพิษณุโลกจะเป็นคลัสเตอร์สำคัญในการแพร่ระบาดโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 เนื่องจากความไม่ระมัดระวังตัวในการใช้ชีวิตของกลุ่มนักศึกษาที่ส่วนใหญ่ที่เป็นกลุ่มวัยรุ่น และมีแนวโน้มจะนำเชื้อมาติดกับคนในครอบครัว ดังนั้นจากปัญหาดังกล่าวจึงเป็นที่มาของงานวิจัยนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบจำลองเชิงสาเหตุด้านการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงทางอ้อมและอิทธิพลรวมของการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก

สมมติฐานการศึกษา

1. ลักษณะประชากรของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก มีอิทธิพลทางตรงต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 และมีอิทธิพลทางอ้อมโดยส่งผ่านระดับความรู้และทักษะพื้นฐานสื่อสังคมออนไลน์ พฤติกรรม

การเปิดรับสื่อออนไลน์ และปัจจัยที่ส่งผลในการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์

2. ระดับความรู้และทักษะพื้นฐานสื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลทางตรงต่อระดับการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 และมีอิทธิพลทางอ้อมโดยส่งผ่านปัจจัยที่ส่งผลในการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์

3. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์มีอิทธิพลทางตรงต่อการรู้เท่าทันระดับการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 และมีอิทธิพลทางอ้อมโดยส่งผ่านปัจจัยที่ส่งผลในการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์

4. ปัจจัยที่ส่งผลในการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลทางตรงต่อระดับการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 โรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 เป็นโรคติดต่อทางเดินหายใจเฉียบพลันที่เกิดจากไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ในกลุ่มอาการทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง ไวรัสโคโรนา 2 (SARS-CoV-2) มีอาการทางคลินิกทั่วไปเกี่ยวกับการติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจที่มีความรุนแรงของอาการตั้งแต่คล้ายหวัดเล็กน้อยไปจนถึงโรคปอดอักเสบจากเชื้อไวรัสที่นำไปสู่อาการหายใจลำบากเฉียบพลันซึ่งอาจถึงแก่ชีวิต อาการที่มีลักษณะเฉพาะ ได้แก่ มีไข้ ไอ และหายใจลำบาก แม้ว่าผู้ป่วยบางรายอาจไม่มีอาการภาวะแทรกซ้อนของโรคที่รุนแรง ได้แก่ การล้มเหลวของหลายอวัยวะ และภาวะช็อกจากการติดเชื้อ (Zhu et al., 2020; Lu et al., 2020; Tang, et al., 2020)

2. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (2556) อธิบายว่า การรู้เท่าทันสื่อ คือ ทักษะ หรือความสามารถใน

การใช้สื่ออย่างรู้ตัว และใช้สื่ออย่างตื่นตัว โดยขยายความการใช้สื่ออย่างรู้ตัวว่า เป็นความสามารถตีความ วิเคราะห์ แยกแยะเนื้อหาสาระของสื่อ สามารถโต้ตอบได้อย่างมีสติ และรู้ตัว รวมทั้งสามารถตั้งคำถามว่าสื่อผู้สร้างขึ้นได้อย่างไร ส่วนการใช้สื่ออย่างตื่นตัว เป็นการเปลี่ยนจากฝ่ายตั้งรับเป็นฝ่ายรุก โดยการแสวงหาข้อมูล ข่าวสาร เข้าถึงสื่อที่หลากหลายและมีคุณภาพ รวมถึงสามารถใช้สื่อให้เกิดประโยชน์ ทั้งนี้ทักษะที่จำเป็นสำหรับการรู้เท่าทันสื่อ ที่ Center for Media Literacy (2008) ได้ระบุถึงทักษะที่จำเป็นต่อการรู้เท่าทันสื่อไว้ดังนี้

1. ทักษะในการเข้าถึง (Access skill) เป็นทักษะที่จะช่วยให้สามารถรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสม ถูกต้องและมีประโยชน์สามารถเข้าใจความหมายและเนื้อหาของสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ทักษะการวิเคราะห์ (Analyze skill) เป็นทักษะที่จะช่วยในการตรวจสอบทั้งด้านการออกแบบ ทั้ง รูปแบบ โครงสร้าง และลำดับของสาร รวมถึงสามารถใช้ความรู้ต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองมาช่วยในการทำความเข้าใจบริบทของเนื้อหาของสารได้

3. ทักษะประเมินเนื้อหาสาร (Evaluate skill) เป็นทักษะที่จะช่วยให้สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาของสารไปยังประสบการณ์ของผู้รับสาร และตัดสินความถูกต้อง คุณภาพ และความเกี่ยวข้องของเนื้อหาสารได้

4. ทักษะการสร้างสรรค์ (Create skill) เป็นทักษะที่จะช่วยให้สามารถเขียนสิ่งที่ตนเองคิดได้โดยใช้ข้อความ เสียง ภาพ อย่างมีประสิทธิภาพในวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน ทั้งยังสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างสรรค์สารได้

5. ทักษะการมีส่วนร่วม (Participate skill) เป็นทักษะที่จะช่วยให้บุคคลสามารถมีส่วนร่วมหรือปฏิสัมพันธ์กับสื่อซึ่งจะทำให้สามารถทำงานกับผู้อื่นได้

3. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) แสงเดือน ผ่องพุ่ม (2556) อธิบายว่า สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เป็นส่วนหนึ่งของเทคโนโลยีที่เรียกว่า เว็บ 2.0 (ปัจจุบัน คือ เว็บ 4.0) คือเครื่องมือต่าง ๆ ที่ทำงานบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่อนุญาตให้แต่ละบุคคลเข้าถึง แลกเปลี่ยน

สร้างเนื้อหา และสื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ และการเข้าร่วมเครือข่ายออนไลน์ต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันบริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีการนำมาใช้ในการสื่อสารระหว่างบุคคลเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ หรือการสื่อสารของหน่วยงานราชการ ตลอดจนองค์กรต่าง ๆ การสื่อสารของสื่อสังคมออนไลน์ มีลักษณะเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Williamson, 2013)

4. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสาร การสื่อสารเป็นพื้นฐานของการติดต่อของมนุษย์ ยิ่งสังคมมีความซับซ้อนและประกอบไปด้วยผู้คนจำนวนมากเท่าใด การสื่อสารก็ยิ่งมีความสำคัญมากเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และสังคมที่นำมาซึ่งความสับสนก่อให้เกิดความไม่เข้าใจแก่สมาชิกของสังคมย่อมต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว (ประมะสตะเวทิน, 2546) โดยองค์ประกอบของการสื่อสารมีดังนี้

1) ผู้ส่งสาร (Sender) ผู้ส่งสารก็คือบุคคลซึ่งเป็นผู้เริ่มต้นการสื่อสารทำหน้าที่ในการเข้ารหัสสาร ผู้ส่งสารจะทำหน้าที่ในการสื่อสารได้ดีหรือไม่เพียงไรนั้น ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติในด้านต่าง ๆ 5 ประการ คือ 1.1) ทักษะในการสื่อสาร (Communication Skills) 1.2) ทศนคติ (Attitude) 1.3) ระดับความรู้ (Knowledge Level) 1.4) ระบบสังคม (Social System) และ 1.5) ระบบวัฒนธรรม (Cultural System)

2) สาร (Message) โดยทั่วไปแล้วสาร มีส่วนประกอบสำคัญ 3 ประการด้วยกัน คือ 2.1) รหัสสาร (Message Codes) สามารถแบ่งรหัสของสารออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ - รหัสของสารที่ใช้คำ (Verbal Message Codes) - รหัสของสารที่ไม่ใช้คำ (Non - Verbal Message Codes) 2.2) เนื้อหาสาร (Message Content) และ 2.3) การจัดสาร (Message Treatment) ผู้ส่งสารจะต้องหาวิธีจัดรหัสและเนื้อหาสารที่เขาเลือกและต้องทดสอบข้อคิดหรือประเด็นเหล่านั้นกับผู้รับที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเพื่อประโยชน์สูงสุด โดยประเด็นสำคัญที่จะช่วยในการจัดสาร คือ การจัดเรียบเรียงข้อความ

3) ช่องทางหรือสื่อ (Channel or Medium) แบ่งสื่อออกได้เป็น 4 ประเภท คือ 3.1) สื่อระหว่างบุคคล 3.2) สื่อมวลชน 3.3) สื่อเฉพาะกิจ และ 3.4) สื่อประสม ได้แก่ การนำสื่อประเภทต่าง ๆ ทั้ง 3 ประเภทข้างต้นไปใช้ในการ

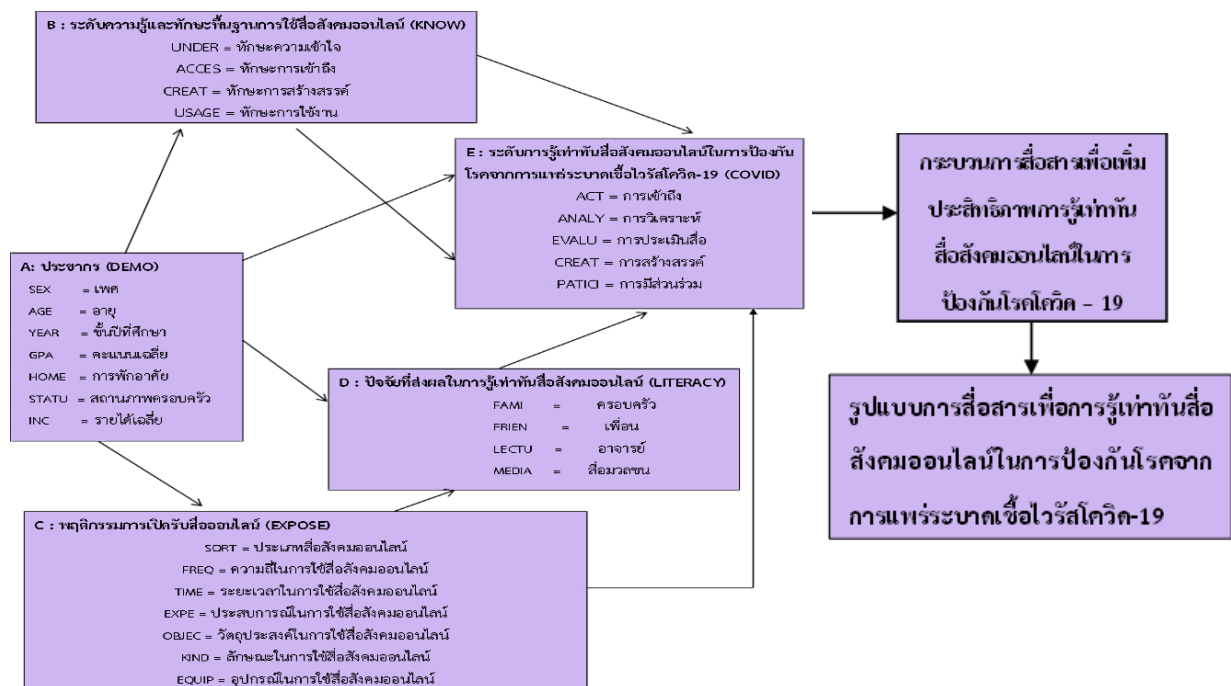
สื่อสารที่จะทำให้ประสิทธิผลในการสื่อสารครั้งนั้น ๆ เพิ่มขึ้น

4) ผู้รับสาร (Receiver)

5. แนวคิดการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path Analysis) การวิเคราะห์อิทธิพล (Path analysis) หรือการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal relationships analysis) เป็นวิธีในการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการวิจัยที่ไม่ใช่การทดลอง เนื่องจากนักวิจัยไม่สามารถควบคุมความแปรปรวนที่มาจากตัวแปรแทรกซ้อนโดยวิธีการสุ่มตัวแปรสาเหตุได้ ทำให้ต้องใช้ตัวแปรทุกตัวที่คาดว่าจะ เป็นสาเหตุและมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมาใช้ในการศึกษา จากนั้นจึงควบคุมด้วยการจับคู่หรือการควบคุมทางสถิติ ดังนั้นนักวิจัยต้องมีการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรทุกตัวเพื่อนำมาใช้อย่างสมมติฐาน แล้วกำหนดเป็นรูปแบบของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542)

การวิเคราะห์อิทธิพลเป็นการวิเคราะห์ที่อาศัยการวิเคราะห์ถดถอยพหุเป็นพื้นฐานในการหาค่าสัมประสิทธิ์ (Path coefficients) แต่มีข้อแตกต่างจากการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบอื่น ๆ คือ การวิเคราะห์อิทธิพลเปิดโอกาสให้ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันได้ตามที่ผู้วิจัยคิดว่าเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง โดยวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์อิทธิพล คือ การทดสอบทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานในการสร้างโมเดลลิสเรล โดยเป็นการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ทุกเส้นทางที่มีอยู่ตามกรอบแนวคิดของการวิจัย นอกจากนั้นยังเป็นการวิเคราะห์ที่เปิดโอกาสให้ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรอิสระแต่ละตัว โดยสามารถระบุขนาดและทิศทางความสัมพันธ์ ทั้งที่เป็นผลทางตรง (Direct effect) และผลทางอ้อม (Indirect effect) เพื่อใช้ในการพยากรณ์และควบคุมปรากฏการณ์เชิงประจักษ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2550)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้วิทยาการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology Research) เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อครอบคลุมถึงเนื้อหาในการศึกษาได้อย่างครบถ้วน โดยในส่วนแรกใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 หลังจากได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth Interview) เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเสริมจากการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ในการหาคำตอบของงานวิจัย

ประชากร

1. **เชิงปริมาณ** การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการศึกษากับกลุ่มประชากรที่เป็น นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก จำนวนทั้งสิ้น 35,736 คน (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2563)

2. **เชิงคุณภาพ** ทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ได้แก่ กลุ่มคณาจารย์ และผู้ปกครอง ในฐานะตัวแทนกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องและใกล้ชิดกับตัวนักศึกษา

การสุ่มตัวตัวอย่าง

1. **เชิงปริมาณ** มีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ Comrey & Lee (1992) เสนอเกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างโดยพิจารณาจากขนาดของโมเดล โดยจำนวนตัวอย่างตามเกณฑ์ที่เหมาะสม ดังนี้ 0 - 50 ไม่สมควร (very poor) - 100 น้อยเกินไป (poor) - 200 ปานกลาง (fair) - 300 ดี (good) - 500 ดีมาก (very good) - มากกว่า 1,000 ดีมากที่สุด (excellent) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่มย่อย (Stratified random sampling) ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาในการเก็บข้อมูล ทั้งนี้จะมีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลกโดยโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกตัวอย่างแบบกลุ่ม

(Cluster Random Sampling) ทั้งนี้ มีการแบ่งกลุ่มมหาวิทยาลัยในพื้นที่ทั้งหมด 5 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา มหาวิทยาลัยพิษณุโลก และวิทยาลัยพยาบาลพุทธชินราช แต่ละแห่งมีนักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ละ 100 คน ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งหมด 500 คน โดยในการเก็บข้อมูลจะเป็นการสอบถามในรูปแบบ Online ผ่าน Google form โดยมีการระบุให้กลุ่มตัวอย่างมีการยินยอมร่วมเมื่อในการทำงานวิจัย (Consent by action) โดยไม่มีการบังคับ

2. **เชิงคุณภาพ** ทั้งนี้เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกเฉพาะเจาะจงไปที่กลุ่มคณาจารย์ และผู้ปกครองที่มีความเกี่ยวข้องกับตัวนักศึกษาจากที่เก็บข้อมูลในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณ นอกจากนี้ยังใช้วิธีการของก้อนหิมะ (Snowball Technique) โดยให้นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณแนะนำกลุ่ม คณาจารย์ และผู้ปกครองที่มีความสนิทและใกล้ชิดจำนวนทั้งสิ้น 10 คน (คณาจารย์ 5 คน ผู้ปกครอง 5 คน) ทั้งนี้ผู้วิจัยจะแนะนำตัว และอธิบายเกี่ยวกับงานวิจัยและจดหมายรับรองจากแหล่งทุน รวมทั้งเอกสารคำถามกึ่งโครงสร้าง (Interview Guideline) ให้แก่กลุ่มตัวอย่างโดยจะทำการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล พื้นที่ ทั้งนี้การจะมีนัดหมายสัมภาษณ์เชิงลึกผ่านระบบ Online/Google Meet/Zoom

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. **การวิจัยในเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม (Questionnaire)** ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยให้นักศึกษาจำนวน 500 คน โดยตอบแบบสอบถามในรูปแบบ Online ผ่าน Google form ทั้งนี้การหาข้อมูลของนักศึกษาและการติดต่อเพื่อขอเก็บข้อมูลมาจากมหาวิทยาลัยภายในพื้นที่เก็บข้อมูล เว็บไซต์กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัย การศึกษา คณะ ภาควิชา/สาขาวิชา สื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้งาน เบอร์โทรศัพท์ อีเมล และสอบถามข้อมูลจากกลุ่มนักศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อขยายฐานข้อมูลในรูปแบบการสุ่มตัวอย่างแบบ Snowball Technique เพื่อนำไปสู่งานวิจัยในเชิงคุณภาพ

2. การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จะมีการนัดหมายสัมภาษณ์เชิงลึกผ่านระบบ Online/ Google Meet/Zoom โดยใช้เวลาร่วมสัมภาษณ์กับกลุ่มคณาจารย์ และผู้ปกครอง ทั้งหมด 10 คน ในการดำเนินการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกนั้น ผู้วิจัยจะทำหน้าที่ในการสัมภาษณ์ด้วยตนเองเป็นหลัก โดยข้อคำถามที่ได้การกำหนดเอาไว้เบื้องต้นเพื่อเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ โดยกระบวนการสัมภาษณ์จะมีการบันทึกเสียง

ทั้งนี้กระบวนการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ปฏิบัติภายใต้จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์โดยไม่ให้ละเมิดหรือล่วงล้ำความเป็นส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง โดยผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามในรูปแบบแบบเร่งรัด (Expedited) ดังปรากฏในเอกสารรับรอง PSRU-EC No. : 2021/079 และเอกสารสรุปโครงการเพื่อการพิจารณาทางจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (Protocol Synopsis for Ethical Review)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำทั้งหมดมาทำการลงรหัส (Coding) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้วยโปรแกรม SPSS แล้วจึงมาทำการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม LISREL และนำข้อมูลในส่วนที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมระหว่างการเก็บข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้จากแต่ละกลุ่มมารวมกัน และทำการกำหนดประเด็นต่าง ๆ ของข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาเชื่อมโยงเพื่อให้ได้คำตอบของการวิจัยในครั้งนี้

ผลการวิจัย

1.คุณลักษณะทั่วไปของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก

1) คุณลักษณะทางประชากร พบว่า นักศึกษาเป็นเพศหญิง จำนวน 365 คน คิดเป็นร้อยละ 73.00 รองลงมา คือ เพศชาย จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 27.00 / นักศึกษามีอายุอยู่ในช่วง 21-30 ปีมากที่สุด จำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 53.00 รองลงมา คือ อายุน้อยกว่า 20 ปี

จำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 43.00 / นักศึกษาพักอาศัยที่บ้าน มากที่สุด จำนวน 301 คน คิดเป็นร้อยละ 60.20 รองลงมา คือ หอพักเอกชน จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 32.20 / นักศึกษามีรายได้เฉลี่ย 2,000 – 6,000 บาท มากที่สุด จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 32.20 รองลงมา คือ รายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 2,000 บาท จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 23.60

2) พฤติกรรมการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า

นักศึกษาใช้สื่อสังคมออนไลน์ประเภท Facebook มากที่สุด จำนวน 441 คน คิดเป็นร้อยละ 88.20 รองลงมา คือ ยูทูบ จำนวน 390 คน คิดเป็นร้อยละ 78.00 / นักศึกษาใช้สื่อสังคมออนไลน์ทุกวัน มากที่สุด จำนวน 467 คน คิดเป็นร้อยละ 93.40 รองลงมา คือ ใช้สื่อสังคมออนไลน์ 1-3 วัน จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 4.40 / นักศึกษามีระยะเวลาในการเข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์ มากกว่า 7 ชั่วโมง มากที่สุด จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 35.40 รองลงมา คือ ระยะเวลาในการเข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์ 5-7 ชั่วโมง / วัน จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00 / นักศึกษามีประสบการณ์ในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ มากกว่า 7 ปี มากที่สุด จำนวน 337 คน คิดเป็นร้อยละ 67.40 รองลงมา คือ ประสบการณ์ในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ 5-7 ปี จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 / นักศึกษามีวัตถุประสงค์ในการเข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อติดตามเหตุการณ์ ข่าวสาร ข้อมูลความรู้ มากที่สุด จำนวน 458 คน คิดเป็นร้อยละ 91.60 รองลงมา คือ แสวงหาความบันเทิงผ่อนคลาย จำนวน 433 คน คิดเป็นร้อยละ 86.60

3) ระดับความรู้และทักษะพื้นฐานการใช้อินเทอร์เน็ต พบว่า นักศึกษามีความรู้และทักษะพื้นฐานการใช้อินเทอร์เน็ต (KNOW) โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.96, S.D = 0.56$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านทักษะการสร้างสรรค์ (CREAT) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25, S.D = 1.12$) รองลงมาคือ ด้านทักษะความเข้าใจ (UNDER) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73, S.D = 0.84$) ด้านการใช้งาน (USAGE) อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43, S.D = 1.05$) และด้านทักษะการเข้าถึง (ACCES) อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39, S.D = 1.08$)

4) ปัจจัยที่ส่งผลในการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า นักศึกษามีปัจจัยที่ส่งผลในการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ (LITERACY) โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D = 0.76) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านอาจารย์ (LECTU) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D = 0.93) รองลงมาคือ ด้านเพื่อน (FRIEN) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D = 0.91) ด้านสื่อมวลชน (MEDIA) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$, S.D = 0.82) และด้านครอบครัว (FAMIL) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, S.D = 0.95)

5) การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดต่ออุบัติใหม่ พบว่า มีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดต่ออุบัติใหม่ (COVID) โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D = 0.67) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทักษะการเข้าถึง (ACT) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D = 0.74) รองลงมาคือ ทักษะการวิเคราะห์ (ANALYSIS) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D = 0.73) ทักษะการประเมินสื่อ (EVALUATE) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D = 0.77) ทักษะการสร้างสรรค์ (CREATE) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D = 0.76) และทักษะการมีส่วนร่วม (PATICIPATE) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D = 0.79)

2. การวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุของตัวแปรแฝงภายนอกและภายในที่มีอิทธิพลต่อการรู้เท่าทันสื่อ

ตารางที่ 1 เมทริกสหสัมพันธ์ของตัวแปรในแบบจำลองเชิงสาเหตุ

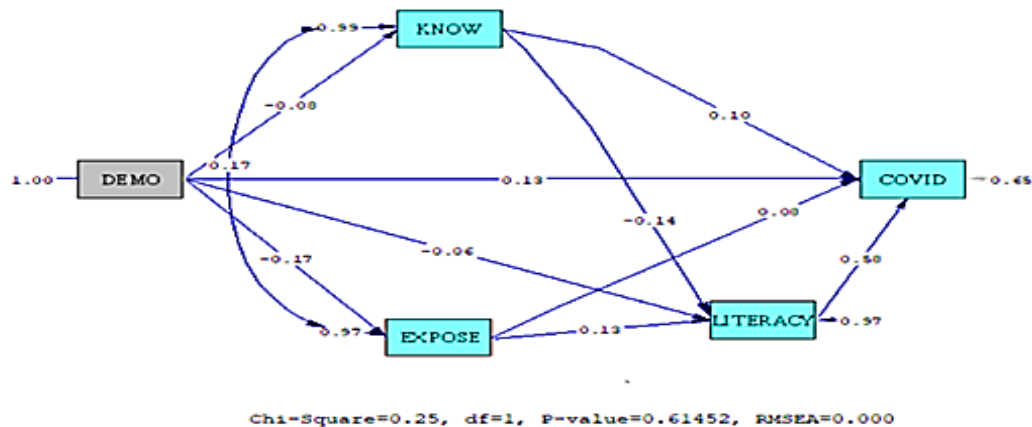
สเกลองค์ประกอบ	DEMO	KNOW	EXPOSE	LITERACY	COVID
DEMO	1				
KNOW	-0.080	1			
EXPOSE	-0.167**	0.179**	1		
LITERACY	-0.070	-0.109*	0.117**	1	
COVID	0.072	0.041	0.138**	0.563**	1

จากตารางที่ 2 พบว่า ตัวแปรด้านต่าง ๆ ในแบบจำลองนั้นมีความสัมพันธ์ไปในทางบวก 4 คู่ และมีความสัมพันธ์ไปในทางลบ 2 คู่ ซึ่งเป็นแบบจำลองเชิงสาเหตุที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น

สังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก

2.1 การทดสอบความตรงของแบบจำลองเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลกกับข้อมูลเชิงประจักษ์ : การตรวจสอบความเที่ยงตรงแบบจำลองเป็นการยืนยันว่าแบบจำลองเชิงสาเหตุมีผลต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 สำหรับนักศึกษาที่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสามารถอธิบายค่าพารามิเตอร์ได้ดีที่สุดและตอบวัตถุประสงค์วิจัยข้อที่ 1 โดยผู้วิจัยได้พัฒนาแบบจำลองเชิงสาเหตุขึ้นมาได้แก่ ประชากร ความรู้และทักษะพื้นฐานการใช้สื่อสังคมออนไลน์ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ ปัจจัยในการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ที่มีผลต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 ในการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองเชิงสาเหตุกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยได้เตรียมการวิเคราะห์เมทริกสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ซึ่งได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ด้วยโปรแกรมทางสถิติ ดังผลการวิเคราะห์ต่อไปนี้

มาเพื่อให้เกิดเหมาะสมและความเข้าใจในการวิจัยครั้งนี้ โดยผลการตรวจสอบความสอดคล้องกับแบบจำลองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 แสดงแบบจำลองเชิงสาเหตุหลังจากที่มีปรับข้อมูล

จากแผนภาพ ตัวแบบจำลองเชิงสาเหตุด้านประชากร ระดับความรู้และทักษะพื้นฐานการใช้สื่อสังคมออนไลน์ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ ปัจจัยที่ส่งผลในการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังจะเห็นได้จากค่า Chi-square เท่ากับ 0.25 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ศูนย์ที่ df เท่ากับ 1 ค่า GFI และ AGFI เท่ากับ 1 โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่ายอมรับสมมติฐานหลักที่ระบุว่าแบบจำลองสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (จากเกณฑ์ที่

กำหนดไว้ว่า χ^2 เข้าใกล้ 0 และ df ไม่เป็นลบ, ค่า P ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05)

2.2 การวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของแบบจำลองเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก : จากนั้นไปเป็นการวิเคราะห์ผลเพื่อทำการทดสอบสมมติฐานการวิจัย และตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 โดยสามารถอธิบายได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงอิทธิพลทางตรง (DE) อิทธิพลทางอ้อม (IE) และอิทธิพลรวม (TE) ของตัวแปรในแบบจำลองเชิงสาเหตุ

ตัวแปรสาเหตุ	ตัวแปรผล	DEMO			KNOW			EXPOSE			LITERACY		
		DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
KNOW	β	-0.02	-	-0.02	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	SE	0.01	-	0.01	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	t	-1.79	-	-1.79	-	-	-	-	-	-	-	-	-
EXPOSE	β	-0.07	-	-0.07	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	SE	0.02	-	0.02	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	t	-3.79**	-	-3.79**	-	-	-	-	-	-	-	-	-
LITERACY	β	-0.02	0.00	-0.02	-0.15	-	-0.15	0.10	-	0.10	-	-	-
	SE	0.01	0.00	0.01	0.05	-	0.05	0.04	-	0.04	-	-	-
	t	-1.32	-1.01	-1.57	-3.07**	-	-3.07**	2.91**	-	2.91**	-	-	-
COVID	β	0.04	-0.02	0.02	0.10	-0.08	0.02	0.05	0.05	0.10	0.50	-	0.50
	SE	0.01	0.01	0.01	0.03	0.02	0.04	0.02	0.02	0.03	0.03	-	0.03
	t	3.65**	-2.25*	1.62	2.75**	-3.02**	0.49	2.03*	2.86**	3.35**	15.84**	-	15.84**

Chi-square = 0.25 df = 1 P-value = 0.615 *p<0.05 **p<0.01 RMSEA = 0.000 GFI = 1 AGFI = 1

R²KNOW = 0.01 R²EXPOSE = 0.03 R²LITERACY = 0.03 R²COVID = 0.35

จากตารางที่ 2 เพื่อพิจารณาขนาดของอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรในแบบจำลองเชิงสาเหตุด้านการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็นการทดสอบสมมติฐาน โดยนำเสนอไว้ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ผลการทดสอบพบว่า ปัจจัยด้านประชากร (DEMO) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ด้วยขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.04 ($t = 3.65$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยด้านประชากร (DEMO) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงลบต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID) โดยส่งผ่านระดับความรู้และทักษะพื้นฐานสื่อสังคมออนไลน์ (KNOW) พฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ (EXPOSE) และปัจจัยที่ส่งผลในการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ (LITERACY) ด้วยขนาดอิทธิพลเท่ากับ -0.02 ($t = -2.25$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 2 ผลการทดสอบพบว่า ปัจจัยด้านระดับความรู้และทักษะพื้นฐานสื่อสังคมออนไลน์ (KNOW) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ด้วยขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.10 ($t = 2.75$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยด้านระดับความรู้และทักษะพื้นฐานสื่อสังคมออนไลน์ (KNOW) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงลบต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID) โดยส่งผ่านปัจจัยที่ส่งผลใน

การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ (LITERACY) ด้วยขนาดอิทธิพลเท่ากับ -0.08 ($t = -3.02$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 3 ผลการทดสอบพบว่า ปัจจัยด้านพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ (EXPOSE) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ด้วยขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.05 ($t = 2.03$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยด้านพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ (EXPOSE) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID) โดยส่งผ่านปัจจัยที่ส่งผลในการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ (LITERACY) ด้วยขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.02 ($t = 2.86$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 4 ผลการทดสอบพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลในการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ (LITERACY) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ด้วยขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.50 ($t = 15.84$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปการทดสอบสมมติฐานในภาพรวม พบว่า ในส่วนของปัจจัยทุก ๆ ตัวแปร ได้แก่ ประชากร ระดับความรู้ และทักษะพื้นฐานการใช้สื่อสังคมออนไลน์ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ ปัจจัยที่ส่งผลในการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ มีอิทธิพลทางตรง และอิทธิพลรวมต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตามที่ได้ตั้งสมมติฐานตามกรอบแนวความคิด

3. แนวทางในการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก ในหัวข้อนี้จะเป็นการนำหัวข้อต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณ ได้แก่ คุณลักษณะทั่วไปของนักศึกษา และการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงสาเหตุของตัวแปรแฝงภายนอกและภายในที่มีอิทธิพลต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยสังเคราะห์ข้อมูลที่นำมาทั้งหมดมาประมวลเข้าด้วยกัน โดยสามารถแบ่งออกมาได้เป็น 4 ปัจจัย ได้แก่ ด้านคุณลักษณะทางด้านประชากร ด้านพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ ด้านระดับความรู้และทักษะพื้นฐานการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และด้านการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ จากวิเคราะห์ในส่วนของเชิงคุณภาพนั้นสามารถอธิบายออกมาเป็นแนวทางในการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ผ่านทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ฯ ทั้งหมด 5 ด้านดังหัวข้อต่อไปนี้

3.1 ด้านทักษะการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้แก่ การสังเกต จดจำ เข้าใจ บอกหรืออธิบายสถานการณ์ การสืบค้นข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนสามารถรับรู้และทำความเข้าใจเนื้อหา ข้อมูล ข่าวสารที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จากสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ

3.2 ด้านทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 อาทิ สามารถแยกแยะข้อดีข้อเสีย ข้อเท็จจริง ตระหนักถึงวัตถุประสงค์หลัก-รอง และสามารถให้เหตุผลเพื่อสนับสนุนการวิเคราะห์การโฆษณาชวนเชื่อที่เกี่ยวข้องกับวัคซีน ผลกระทบ การป้องกัน หรือสิ่งอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จากการนำเสนอของสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 ด้านทักษะการประเมินสื่อต่าง ๆ ที่ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้แก่ มีองค์ความรู้และเข้าใจข้อมูล ตลอดจนมีประสบการณ์จนสามารถประเมินผลได้อย่างมีวิจารณญาณ หรือมีเหตุมีผลในการเลือกรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวัคซีน ผลกระทบ การป้องกันที่เกี่ยวข้องกับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จากสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ

3.4 ด้านทักษะการสร้างสรรคเนื้อหาต่าง ๆ ที่ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 กล่าวคือ สามารถสร้างกระบวนการวางแผน ค้นคว้า ออกแบบเนื้อหาและผลิตสื่อในลักษณะต่าง ๆ ตลอดจนแสดงความเห็น เสนอแนะ นำเสนอข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ องค์ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการป้องกันและการใช้ชีวิตท่ามกลางการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ของตนผ่านสื่อสังคมออนไลน์

3.5 ด้านทักษะการมีส่วนร่วมในข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้แก่ เคารพในสิทธิเสรีภาพ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อสร้างสื่อสังคมออนไลน์ หรือใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้อื่นเพื่อการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคโควิด-19 ที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อสังคม

อภิปรายผลการวิจัย

จากภาพรวมในงานวิจัยทั้งหมดที่ผ่านมา ผู้วิจัยจะทำการอภิปรายผลจากข้อค้นพบการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณและคุณภาพทั้งหมด โดยมีรายละเอียดที่สำคัญดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก แบ่งออกเป็นหัวข้อดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านคุณลักษณะด้านประชากรของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัด

พิษณุโลกมีอิทธิพลทั้งทางตรง และอิทธิพลทางอ้อมต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยส่งผ่านระดับความรู้และทักษะพื้นฐานสื่อสังคมออนไลน์ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ และปัจจัยที่ส่งผลในการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์

ข้อค้นพบในงานวิจัยที่ได้รับจากการทดสอบสมมติฐานในเรื่องของ คุณลักษณะด้านประชากรของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลกมีอิทธิพลทางตรงต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งพบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยในเขตจังหวัดพิษณุโลกมีอายุอยู่ในช่วง 21-30 ปี มากที่สุด (จำนวน 253 คน) โดยดูจากอายุแล้วจะพบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่มีประสบการณ์ ทักษะ และมุมมองที่ อยู่ในฐานะของวัยรุ่น ในกลุ่มวัยนี้จะเริ่มห่างจากทางบ้าน มีความสนใจในกลุ่มเพื่อนและการเข้าสังคมมากกว่า นอกจากนี้วัยรุ่นอาจคิดว่าเรื่องของไวรัสโควิด-19 เป็นเรื่องไกลตัว ประกอบกับประสบการณ์ ทักษะ และมุมมองที่ยังถือว่าอ่อน ประสบการณ์ในการใช้ชีวิต และขาดความระมัดระวังที่เป็นปกติของกลุ่มคนในวัยนี้ เช่นเดียวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการป้องกันโควิดหากมองเพียงแค่ว่าในเรื่องของอายุ ประสบการณ์ และทักษะ ซึ่งสอดคล้องกับงานของจินตนา ตันสุวรรณนนท์ (2558) ที่กล่าวถึงลักษณะทางประชากรส่วนบุคคลของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่ประสบการณ์น้อย เช่น อายุ การศึกษา และประสบการณ์ ที่มักจะส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อต่าง ๆ ได้ไม่ดีพอ ทั้งนี้ยังขึ้นอยู่กับลักษณะของกลุ่มสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยรอบของกลุ่มวัยรุ่น นักศึกษาที่มีการสร้างความสัมพันธ์และการเข้าสังคมในแบบของวัยรุ่น ถ้าได้กลุ่มเพื่อนที่ขาดความระมัดระวังก็จะทำให้ติดโควิดได้ง่ายกว่า

ในข้อค้นพบงานวิจัยที่ได้จากการทดสอบสมมติฐานอีกส่วน พบว่า ปัจจัยด้านประชากรของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลกที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการ

ป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยส่งผ่านระดับความรู้และทักษะพื้นฐานสื่อสังคมออนไลน์ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ และปัจจัยที่ส่งผลในการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ อภิปรายผลได้ดังนี้ ปัจจัยด้านประชากรของนักศึกษาที่ส่วนใหญ่มีช่วงอายุอยู่ในกลุ่มวัยรุ่นที่เป็นประชากรกลุ่ม Generation-Z คือคนที่เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2540-2555 เป็นเจนเนอเรชั่นที่เกิดมาพร้อมกับการเข้ามาของเทคโนโลยีดิจิทัล สื่อสังคมออนไลน์และอินเทอร์เน็ตทำให้มีพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ค่อนข้างสูงอยู่แล้ว รวมทั้งยังมีความเชี่ยวชาญ แต่ด้วยปัจจัยด้านประชากรที่ยังขาดประสบการณ์และความระมัดระวังจากที่ได้กล่าวมา ทำให้ส่งการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ยังไม่มีประสิทธิภาพได้เท่ากับปริมาณการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ แต่ก็สามารถชดเชยกันได้ จากความคล่องทางดิจิทัลในฐานะ “ชาวดิจิทัลเนทีฟ” ที่วัยรุ่นนักศึกษา เหล่านี้ยังสามารถที่จะเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานในการเข้าถึงใช้งาน และการสร้างสรรค์เนื้อหาในสื่อสังคมออนไลน์ที่อยู่ในระดับที่เรียกว่า “ใช้เป็น” ไปจนถึงระดับ “เชี่ยวชาญ” ได้เช่นเดียวกัน สอดคล้องการศึกษาของณัฐนันท์ ศิริเจริญ (2557) ที่กล่าวถึงพฤติกรรมเชิงลบในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของนักศึกษาปริญญาตรีที่มักจะขาดความระมัดระวังในการส่งต่อ แชร์ หรือแสดงความคิดเห็นเนื้อหาในสื่อสังคมออนไลน์ที่มีลักษณะเป็นข้อมูลลวงอย่างรวดเร็วโดยขาดการพิจารณาให้ถี่ถ้วน หรือการนำเสนอความรุนแรงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ แต่เนื่องด้วยความเป็นดิจิทัลเนทีฟทำให้วัยรุ่นได้มีเรียนรู้และพัฒนาในวิธีการเปิดรับสื่อออนไลน์ และการรู้เท่าทันสื่อสังคมได้รวดเร็วกว่ากลุ่มคนในเจนเนอเรชั่นอื่น ๆ (ศุภกร จุฑะพล และพัชนี เขยจรรยา, 2558)

1.2 ปัจจัยด้านระดับความรู้และทักษะพื้นฐานสื่อสังคมออนไลน์ มีอิทธิพลทางตรงต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก

ข้อค้นพบในงานวิจัยสามารถแบ่งปัจจัยด้านระดับความรู้และทักษะพื้นฐานสื่อสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาออกเป็นปัจจัยย่อย ๆ ได้แก่ 1. **ทักษะการใช้ (Use)** งานสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ ความสามารถในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ประเภทต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี 2. **ทักษะความเข้าใจ (Understand)** สื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ ความหมายประโยชน์-โทษ จุดเด่น ตลอดจนข้อจำกัดของสื่อสังคมออนไลน์ 3. **ทักษะการสร้างสรรค์ (Create)** งานสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ ทักษะการถ่ายภาพ วิดีโอ อินโฟกราฟิก เนื้อหาสร้างสรรค์ในสื่อออนไลน์ในรูปแบบอื่น ๆ และ 4. **ทักษะการเข้าถึง (Access)** สื่อสังคมออนไลน์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การสมัครเป็นสมาชิกสื่อสังคมออนไลน์ที่ถูกต้อง / การใช้ User name และ Password ในการล็อกอินในอุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนกรณีลืม Password ในการล็อกอินเข้าใช้งานก็สามารถของ Password จากระบบ

หากอภิปรายผลตามสมมติฐานจะแปรความได้ว่า ยิ่งนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีปัจจัยด้านความรู้และทักษะพื้นฐานสื่อสังคมออนไลน์มากเท่าไรก็จะช่วยให้มีทักษะการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในระดับที่ตีมากขึ้นตามไปด้วย จากการวิเคราะห์เชิงปริมาณ พบว่า กลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลกส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยความรู้และทักษะพื้นฐานสื่อสังคมออนไลน์ที่ค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 3.83$) ซึ่งพบว่านักศึกษาเกือบทั้งหมดจะอยู่ในกลุ่ม Generation-Z เป็นเจนเอเรชั่นที่เกิดและโตมาพร้อมกับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล อินเทอร์เน็ต และสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการเข้าถึงใช้งาน และการสร้างสรรค์เนื้อหาในสื่อสังคมออนไลน์ที่อยู่ในระดับที่เรียกว่า “ใช้เป็น” ไปจนถึงระดับ “เชี่ยวชาญ” ดังนั้นจึงสามารถนิยามกลุ่มนักศึกษาเหล่านี้ว่าเป็นชาว Digital native กล่าวคือเป็นผู้ที่เกิดในยุคดิจิทัลที่มีอายุประมาณ 10-29 ปี กลุ่มวัยรุ่นเหล่านี้จะคุ้นเคยกับการใช้คอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ตเพื่อเล่นเกม ทำการบ้าน ค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับ

สินค้าและกิจกรรม ตลอดจนติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ (ศุภกร จุฑะพลและคณะ, 2559) นอกจากนี้ยังสามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือในการค้นหาข้อมูลในการหาความรู้ในการป้องกันตนเองจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 สอดคล้องกับผลการวิจัยของศุภกร จุฑะพล (2557) ที่ทำการศึกษาเรื่องทัศนคติพฤติกรรมและความคล่องดิจิทัลของกลุ่มดิจิทัลเนทีฟ ที่พบว่ากลุ่มดิจิทัลเนทีฟ เป็นกลุ่มเยาวชนที่มีความคล่องดิจิทัลในเครือข่ายสังคมออนไลน์ ด้านความรู้ ทักษะ และความรู้เท่าทันดิจิทัลในระดับสูงที่สุด และด้านทัศนคติต่อการใช้ดิจิทัลในระดับสูง จัดว่าเป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการเรียนรู้การใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นโปรแกรมประยุกต์ที่ดิจิทัลเนทีฟใช้งานในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของ Bologa, Lupu, and Sabau (2007) ที่ทำการศึกษาวิจัยกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 1 พบว่า ระดับความคล่องดิจิทัลของกลุ่มผู้เรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถในการเรียนรู้วิธีใช้งานโปรแกรมประยุกต์ในชีวิตประจำวัน

1.3 ปัจจัยด้านพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์มีอิทธิพลทางตรงต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก

หากอภิปรายผลตามข้อค้นพบงานวิจัยตามสมมติฐานจะแปรความได้ว่า ยิ่งกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีพฤติกรรมเปิดรับสื่อออนไลน์มากเท่าไรก็จะช่วยให้มีการรู้เท่าทันในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในระดับที่ตีมากขึ้นตามไปด้วย โดยผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษา พบว่า กลุ่มนักศึกษามีความถี่และระยะเวลาในสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับที่สูง (ค่าเฉลี่ยคือใช้ทุกวันและมีปริมาณการใช้งานมากกว่า 7 ชั่วโมงต่อวัน) รวมถึงส่วนใหญ่มีประสบการณ์การใช้งานสื่อสังคมออนไลน์มากกว่า 7 ปี สอดคล้องกับแนวคิดในเรื่องของ

การที่นักศึกษาอยู่ในกลุ่ม Generation-Z และดิจิทัลเนทีฟ โดยนักศึกษาที่อยู่ในกลุ่มดังกล่าวจะมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ในปริมาณมาก โดยมีวัตถุประสงค์ในการเปิดรับสื่อสังคมเพื่อติดตามเหตุการณ์ ข่าวสาร ข้อมูลความรู้ ความเคลื่อนไหว / ติดตามข่าวสาร สนทนากับบุคคลอื่น ๆ / แสวงหาความบันเทิงผ่อนคลาย สนุกสนาน ตื่นเต้น / ใช้เพื่อเป็นการฆ่าเวลายามว่าง ตลอดจนใช้ในการติดต่อแลกเปลี่ยนหรือซื้อขาย สินค้าหรือสิ่งของ หารายได้ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะเป็นความรู้และประสบการณ์ที่ช่วยส่งผลให้นักศึกษามีความรู้เท่าทันสื่อ โดยเฉพาะการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 จะให้นักศึกษาเองมีความรู้ทันสภาวะ / เหตุการณ์และหาแนวทางหรือวิธีการป้องกันตนเองในการรับมือเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยสอดคล้องกับสอดคล้องกับการศึกษาของ Potter (2005) ที่กล่าวว่า ข่าวสารเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญต่อการเพิ่มระดับความรู้เท่าทันสื่อ ดังนั้นผู้รับสารต้องเปิดรับเนื้อหาที่หลากหลายเพื่อขยายพื้นฐานความรู้และแสวงหาข่าวสารเชิงลึกในเรื่องที่รู้อย่างผิวเผินเพื่อให้มีความเข้าใจ ลึกซึ้งยิ่งขึ้น และงานวิจัยของ Livingstone และคณะ (2005) ที่ทำการวิจัยความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ของวัยรุ่นกับการเปิดรับสื่อพบว่า วัยรุ่นที่มีเวลาในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากจะเป็นผู้ที่สามารถเข้าใจกระบวนการทำงานของระบบการสื่อสารแบบออนไลน์ โดยสามารถใช้ประโยชน์และหาข้อมูลข่าวสารจากระบบออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นขั้นแรกที่จะนำไปสู่การรู้เท่าทันสื่อ

ทั้งนี้จากการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในเรื่องของประเภทสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้งาน พบว่า นักศึกษามีปริมาณการใช้งานเฟซบุ๊กมากที่สุด เนื่องจากเฟซบุ๊กเป็นโปรแกรมประยุกต์ที่มีแพลตฟอร์มรองรับการสร้างความรู้ร่วมกันเพื่อสร้างเครือข่ายทางสังคมเสมือน สามารถกระตุ้นให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้งาน และสร้างชุมชนออนไลน์เพื่อการสื่อสารได้ เช่น การสื่อสารผ่านกรุ๊ปเฟซบุ๊ก เป็นต้น ด้วยแพลตฟอร์มและกลไกการทำงานในการใช้สื่อสารเพื่อสนทนาโต้ตอบได้แบบเรียลไทม์ทำให้

สะดวกต่อการเปิดรับเนื้อหาข่าวสาร ตลอดจนสนทนากับเพื่อน ๆ ในการค้นคว้า หรือแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 สอดคล้องกับงานวิจัยการวิจัยของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ (2564) ที่ว่า เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีผู้ใช้งานมากที่สุดในประเทศไทยคือเฟซบุ๊ก (98.2%) และผลกระทบจากโควิด-19 ยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้คนหันมาเลือกทำกิจกรรมออนไลน์เพิ่มมากขึ้น แทนการเดินทางจากบ้านเรือน หรือเพื่อหลีกเลี่ยงการต้องพบปะผู้คนโดยเฉพาะในที่สาธารณะอีกด้วย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของรุจิกาญจน์ ธนาเศรษฐ์สุนทร (2559) ที่ศึกษาในเรื่องของปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อใหม่ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาใน อ.ลานกระบือ จ.กำแพงเพชร ที่พบว่า สื่อสังคมออนไลน์ที่นักศึกษากลุ่มตัวอย่างเปิดรับมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ เฟซบุ๊ก ยูทูบ และไลน์

1.4 ปัจจัยด้านการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลในการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก มีอิทธิพลทางตรงต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

ข้อค้นพบงานวิจัยและการอภิปรายผลตามข้อค้นตามสมมติฐานจะแปรความได้ว่า ยิ่งนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีปัจจัยในด้านการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์มากเท่าใด ก็จะยิ่งช่วยให้การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้ดียิ่งขึ้น กล่าวได้ว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในอัตราที่ค่อนข้างสูง ($\bar{X} = 3.66$) ทั้งในครอบครัว เพื่อน อาจารย์ และสื่อมวลชน โดยบทบาทของสถาบันทางสังคมเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคโควิด-19 ค่อนข้างมาก

ทั้งในเรื่องของบทบาทที่ใกล้ชิดกับนักศึกษาจากฐานะของความเป็นผู้ปกครอง ทั้งในเรื่องของการคอยเตือนให้แยกแยะข้อมูลข่าวสารในสื่อออนไลน์ รวมถึงช่วยแนะนำให้ทราบถึงการใช้สื่อออนไลน์ที่ถูกต้องในการป้องกันเชื้อไวรัส

โควิด-19 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุภารักษ์ จูตระกูล (2559) ที่กล่าวถึงบทบาทหน้าที่สำคัญของครอบครัวในยุคสังคมข่าวสาร คือ ต้องทำหน้าที่ดูแล ให้คำแนะนำ และสร้างภูมิคุ้มกัน ให้ดิจิทัลเนทีฟรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล (Digital Literacy) คือ รู้ใช้ (Use) รู้เข้าใจ (Understand) และรู้สร้างสรรค์ (Create)

ในบทบาทของสถาบันการศึกษาในส่วนของอาจารย์ ผู้สอนในเรื่องการคอยเตือนนักศึกษาให้แยกแยะข้อมูลข่าวสาร ในสื่อออนไลน์ และการสอนสั่งในการสร้างองค์ความรู้เพื่อเป็นเกราะป้องกันการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ โดยปัจจัยด้านอาจารย์ ผู้สอนจะเป็นที่พึ่งพิงในการให้คำปรึกษาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโควิด-19 สำหรับนักศึกษาได้เป็นอย่างดี เนื่องจากส่วนใหญ่นักศึกษามักมาใช้ชีวิตในเมืองที่ห่างไกลจากการดูแลของผู้ปกครอง สอดคล้องกับงานศึกษาของณัฐนันท์ ศิริเจริญ (2557) ที่กล่าวถึงในเรื่องของครู / อาจารย์ภายในสถาบันการศึกษาเป็นเครื่องมือสื่อสารที่สำคัญเพื่อการชี้แนะ สอน สร้างความรู้และเสริมทักษะด้านการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศจากสื่ออินเทอร์เน็ต ในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง

โดยบทบาทของเพื่อนฝูงนั้นมีบทบาทสำคัญในการใช้ชีวิตของวัยรุ่น โดยเฉพาะวัยรุ่นนักศึกษาที่ต้องจากบ้านมาอยู่หอพัก ดังนั้นบทบาทในการใช้ชีวิตเด็กหอของนักศึกษาจะอยู่อาศัยกับแทบจะในทุกช่วงเวลา ดังนั้นการมีเพื่อนที่ติดนั้นก็สามารถเป็นผู้นำทางความคิดและเสนอแนะในการเลือกใช้สื่อออนไลน์ในป้องกันการติดเชื้อ โควิด-19 ที่มีประสิทธิภาพได้ ซึ่งตรงกับการศึกษาในเรื่องบทบาทของเพื่อนฝูงในการรู้เท่าทันสื่อฯ ของจุฬารัตน์ บุษบก (2561) ที่กล่าวไว้ว่า กลุ่มเพื่อน ครอบครัว และสังคมมีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมให้เกิดทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ทั้งการให้คำแนะนำอย่างเหมาะสม รวมถึงการเปิดรับ รวมถึงการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ที่ถูกกลั่นกรอง โดยคำนึงถึงมารยาท และจริยธรรมการใช้สื่อ

ในบทบาทด้านสื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์นั้นมีปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ของกลุ่มนักศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของ

เชื้อไวรัสโควิด-19 อาทิ การเป็นผู้นำทางความคิด และสร้างกระแสการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ว่าเป็นเรื่องที่สำคัญควรตระหนัก สอดคล้องกับการศึกษาของอุษา บิ๊กกินส์ (2555) ที่ทำการศึกษาในเรื่องของการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ โดยกล่าวไว้ว่า ความรู้เท่าทันสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ในฐานะของผู้รับและผู้ส่งสารจะต้องมีความตระหนักต่อ 1) กระบวนการทำงานของสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ 2) กระบวนการแปลความหมายของสาร 3) บทบาทหน้าที่ของสารที่นำเสนอผ่านสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ 4) เทคนิคการนำเสนอสารของสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ และ 5) ผลกระทบของสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ที่มีต่อบุคคลและสังคม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพิระ จิระโสภณ และคณะ (2559) ที่ทำการศึกษาเรื่องความรู้เท่าทันการสื่อสารยุคดิจิทัลกับบทบาทในการกำหนดแนวทางการปฏิรูปการสื่อสารในสังคมไทย ที่กล่าวถึงบทบาทของสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ในการรู้เท่าทันสื่อในกระแสสังคมไทยไว้ว่า สื่อมวลชนในฐานะสถาบันทางสังคมและปัจเจกชนที่ประกอบวิชาชีพสื่อที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นสิ่งแวดล้อมในการช่วยส่งเสริมสมรรถนะการรู้เท่าทันการสื่อสาร ทั้งเรื่องการเข้าถึงเนื้อหาที่หลากหลาย แต่การสนับสนุนให้สื่อสามารถทำบทบาทดังกล่าวได้ก็มีความสำคัญ หากขาดแรงจูงใจจากภาครัฐหรือการสนับสนุนจากประชาชน ผู้ใช้สื่อแล้ว ก็อาจไม่สามารถทำหน้าที่ดังกล่าวได้ ส่วนผู้ให้บริการสื่อใหม่และผู้ให้บริการแพลตฟอร์มในยุคดิจิทัลก็เป็นผู้บทบาทสำคัญเช่นกันในการส่งเสริมการรู้เท่าทันการสื่อสาร เพราะด้วยลักษณะของสื่อใหม่ในยุคดิจิทัลที่เปิดพื้นที่ให้เกิดปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้ให้บริการและผู้บริโภคให้โอกาสผู้ใช้สื่อได้ผลิตเนื้อหาและเผยแพร่ได้เองบนแพลตฟอร์มออนไลน์ ดังนั้น ผู้ให้บริการสื่อและแพลตฟอร์มสื่อออนไลน์จึงเป็นเหมือนตัวกลางที่จะสามารถแสดงบทบาทในการส่งเสริมการรู้เท่าทันการสื่อสารและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้สื่อได้อย่างรวดเร็ว

2. กระบวนการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลกตามแบบจำลอง S - M - C - R : จากข้อค้นพบงานวิจัยสามารถอภิปรายโดยประยุกต์มาจากแบบจำลอง S - M - C - R ของ เดวิด เค เบอร์โล (Berlo, 1960 อ้างถึงใน Bette Stead, 2017) ดังต่อไปนี้

2.1 กระบวนการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในด้านผู้ส่งสาร (Sender) หมายถึง ตัวบุคคล องค์กร กลุ่มหน่วยงาน เครือข่าย เจ้าของธุรกิจ / ผู้ผลิตสื่อออนไลน์ที่ผลิตสื่อออกมาให้ผู้คนได้เสพและรับรู้ข้อมูลกัน โดยผ่านกระบวนการวางแผน การคิด ออกแบบ และเลือกสรรตามที่ต้องการให้สื่อที่สร้างขึ้นสร้างความรู้สึกและพฤติกรรมตามที่เจ้าของสื่อคาดหวัง โดยสามารถแบ่งเป็น **ผู้ส่งสารโดยตรง** เช่น ดารา หรือ Influencer ที่มีการโพสต์ข้อมูลข่าวสารโดยตรง และ**ผู้ส่งสารโดยอ้อม** เช่น ผู้ที่ไม่เปิดเผยตัวตน โดยจะอ้างตนเองในฐานะเพจ องค์กร ห้างร้าน หรืออ้างตนเองเป็นดาราหรือ Influencer โดยในที่นี้จะกล่าวถึงผู้ที่นำเสนอสื่อที่มีผลกระทบด้านลบต่อการรู้เท่าทันในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 กรณีตัวอย่างเฟคนิวส์ที่มีการแชร์ข่าวปลอมสูงสุด ในปี พ.ศ. 2565 (เจาะลึกสุขภาพ, 2565) ดังนี้ 1. การป้องกันโควิดด้วยผ้าอนามัยประกบกับหน้ากากอนามัย 2. สเปรย์ไล่ยุงไล่แมลง 3. กินฟ้าทะลายโจร แคปซูลก่อนออกจากบ้าน ป้องกันโควิดได้ 12 ชั่วโมง และ 4. คลิปเสียงหมอศิริราชแนะกินยาเขียวรักษาโควิดทั้งนี้ข้อมูลข่าวสารดังกล่าวมาจากผู้ส่งสารที่ไม่ประสงค์ดีต่อผู้รับสารเนื่องจากการเป็นการเสนอข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ทำให้มีผู้ส่งสารที่มีลักษณะมีจรรยาบรรณต่ำมาค่อนเยอะ ซึ่งบางส่วนมาในรูปแบบการอ้างอิงจากดารา หรือ Influencer (ผู้รับสารโดยอ้อม) ทำให้ผู้รับสารนั้นขาดความระมัดระวังในการรับข้อมูลข่าวสาร

2.2 กระบวนการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในด้านเนื้อหาสาร (Message) ในที่นี้คือ ข้อความ ภาพ สี เสียง ลักษณะของผลิตภัณฑ์ สัญลักษณ์หรือโลโก้ เครื่องหมายการค้า อากัปกริยาที่มีต่อสารและผู้บริโภค ตลอดจนสิ่งต่าง ๆ ที่ผู้ส่งสาร / ผู้เข้ารหัสส่งมายังผู้รับสาร / ผู้ถอดรหัสสาร สามารถแบ่งตัวเนื้อหาสารออกเป็น 2 แบบ ได้แก่ **ตัวสารที่เป็น**

วจนภาษา เช่น ข้อความที่มีลักษณะเป็นตัวอักษร ภาษาเสียงพูด และ**ตัวสารที่เป็นอวัจนภาษา** เช่น โลโก้ สัญลักษณ์ภาพ เสียง ท่าทาง อากัปกริยา โดยที่เนื้อหาสารเหล่านี้ได้ถูกปรุงแต่ง ออกแบบให้มีแรงดึงดูด น่าสนใจ โดยใช้ทั้งอวัจนภาษาควบคู่กับวจนภาษา จะออกมาในรูปแบบโฆษณาชวนเชื่อ ข้อมูลข่าวสารที่ไม่เป็นจริงที่สร้างขึ้นเพื่อหวังผลในทางที่ไม่ดีต่อผู้รับสารไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง เช่น เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่น ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในกรณีสถานการณ์โควิดระบาด เนื้อหาสารต่าง ๆ ก็อยู่รูปแบบของแมสปลอม ยา รักษาและป้องกันโควิดปลอม หรือแม้กระทั่งข่าวปลอม (Fake news) ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องกับการระบาดโควิดที่นำเสนอมาเพื่อเรียกลูกค้า ยอดแชร์หรือการเข้าถึง เป็นต้น (ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม ประเทศไทย, 2565) ทั้งนี้ พิจิตรา สีคามิโต้ (อ้างถึงใน สรณนธ์ อินทนนท์, 2562) ได้เสนอว่า เนื้อหาสารในลักษณะที่เป็นข่าวปลอมสามารถแบ่งเจตนาของผู้สร้างข่าวได้ 3 ประเภท ได้แก่ 1. Mis - information เป็นการแชร์ข่าวปลอมโดยไม่ตั้งใจ ตัวผู้ส่งสารไม่ได้มีเจตนา แต่แชร์เพราะความไม่รู้ 2. Dis - information เป็นข่าวปลอมที่ตั้งใจปั่นป่วน ให้ร้ายผู้อื่น มีเจตนาในการชักนำความคิดของคนในสังคมให้เห็นคล้อยตาม และบิดเบือนความจริง และ 3. Mal - information ข่าวปลอมที่สร้างขึ้นจากข้อเท็จจริง แต่มีเจตนาสร้างความเกลียดชังให้เกิดขึ้น โดยสร้างขึ้นเพื่อถูกเหยียดหยาม ให้ผู้ตกเป็นข่าว ซึ่งข่าวในประเภทนี้ส่งผลกระทบร้ายแรงที่สุด

2.3 กระบวนการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในด้านช่องทางการสื่อสาร (Channel) ในที่นี้คือ สื่อ ตัวกลางหรือช่องทางในการนำสารไปยังผู้รับสาร/ผู้ถอดรหัสสารทำให้เกิดการตีความในสารนั้น ในกรณีกระบวนการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า ช่องทางในการสื่อสาร ได้แก่ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผ่านแอปพลิเคชันสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ เช่น เฟซบุ๊ก ยูทูบ ไลน์ หรือติ๊กต็อก ฯลฯ จากการผลสำรวจพบว่าปริมาณการเข้าถึงสื่อมวลชนโดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ตของวัยรุ่นนักศึกษา (อายุ 15 - 24 ปี) เฉลี่ยต่อวันนั้นมีการใช้งานถึงวันละ 12 ชั่วโมง และเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์สูงที่สุดกว่า

ร้อยละ 95 (สำนักงานพัฒนาทางธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2564) นอกจากนี้จากการอภิปรายผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ประเภท เฟซบุ๊ก ยูทูบ และอินสตาแกรม มากที่สุดตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าสื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางการสื่อสารที่ได้รับความนิยมมาก ทั้งสะดวกรวดเร็ว และสื่อสารกันได้ทั่วทุกมุมโลก สิ่งเหล่านี้เองทำให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทั้งที่เกี่ยวกับโควิด-19 ทั้งประโยชน์และโทษกับผู้ใช้บริโภคส่วนใหญ่ก็จะถูกนำเสนอผ่านช่องทางสื่อออนไลน์เป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้กลุ่มผู้รับสารจำเป็นต้องมีองค์ความรู้ที่จะต้องมีการรู้เท่าทันสื่อ เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันอย่างในการใช้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์จะสื่อสังคมออนไลน์ในการปฏิบัติตัวในการป้องกันการติดเชื้อโควิด-19 ทั้งนี้จากการศึกษาของ พัชรภา เอื้ออมรรณิช (2565) ที่ได้อ้างอิงถึงเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์ที่สามารถใช้เป็นพื้นที่ในการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องในประเทศไทย กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้มีนโยบายการใช้ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม (Anti - Fake News Center) ในการตรวจสอบข่าวปลอม ภายใต้เว็บไซต์ <https://www.antifakenewscenter.com/> และช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ Facebook : Antifakenews center / Twitter : ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมประเทศไทย@AFNCThailand เป็นต้น

2.4 กระบวนการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในด้านผู้รับเนื้อหาสาร (Receiver) กล่าวคือผู้รับสารจากบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มบุคคลหนึ่ง เมื่อได้รับสารผู้รับสาร / ผู้ถอดรหัสสารจะเกิดการตีความในเนื้อหาสารนั้น ๆ และจะเกิดการตอบสนองเป็นสารที่ในฐานะผู้รับสารตอบกลับไปให้ผู้ส่งสาร / ผู้เข้ารหัสสาร หลังจากที่ได้รับสารได้ตีความสารที่ตนได้รับแล้ว ในกรณีสื่อสังคมออนไลน์ผู้รับสารกับผู้ส่งจะสามารถมีปฏิริยาตอบกลับได้แทบจะทันทีประหนึ่งได้คุยกันต่อหน้า กล่าวคือสื่อสังคมออนไลน์จะสามารถทำให้ปฏิริยาตอบกลับระหว่างผู้ส่งกับผู้รับกลายเป็นการสื่อสารแบบหลากหลายช่องทาง (multidimension communication) ที่ผู้ส่งกับผู้รับจำนวนมากสามารถมีปฏิริยาตอบกลับได้แบบไม่มีข้อจำกัด

เช่น การโพสต์ แชท คอมเมนต์ โลกี้ แชร์ ฯลฯ โดยที่ผู้รับสารในงานวิจัยนี้จะเป็นนักศึกษาที่มีปริมาณการรับสารจากสื่อสังคมออนไลน์ค่อนข้างมาก ทั้งนี้ในกรณีข้อมูลข่าวสารในสถานการณ์โควิด-19 ระบาดนั้น ที่เป็นสถานการณ์ไม่ปกติทำให้นักศึกษาเหล่านี้จำเป็นต้องระมัดระวัง ไตร่ตรองและคัดกรองข้อมูลข่าวสารดังกล่าวอย่างถี่ถ้วนก่อนที่จะมีปฏิริยาตอบกลับไปยังผู้รับสาร ซึ่งเป็นไปตามที่ พัชรภา เอื้ออมรรณิช (2565) ได้อธิบายแนวทางการรู้เท่าทันสื่อสำหรับการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 กล่าวคือ การที่จะเลือกรับข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้รับสารทุกเพศ ทุกวัย ควรมีทักษะในการรู้เท่าทันสื่อเป็นสำคัญ ซึ่งในปัจจุบันนี้การเปิดรับสื่อของผู้รับสารมีบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปโดยโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปิดรับข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์ที่ได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารให้เป็นยุคทองของผู้ใช้สื่อ (User Generated Content : UGC) มีการปรับเปลี่ยนบทบาทของผู้ใช้สื่อให้สามารถเป็นทั้งผู้ส่งสาร (Sender) และผู้รับข้อมูลข่าวสาร (Receiver) ในคนเดียวกันได้ด้วยความรวดเร็วตามความต้องการของตนเองดังนั้นการที่จะยับยั้งการแพร่ระบาดของข่าวสารจำนวนมากให้ได้นั้น ผู้รับสารต้องมีความรู้พื้นฐานในการแยกแยะข้อมูลที่ถูกต้อง และไม่ตกเป็นเหยื่อของข้อมูลที่มีการสร้างขึ้นจากผู้ไม่ประสงค์ดี

3. รูปแบบการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก : จากการวิเคราะห์สังเคราะห์ และสรุปผลการวิจัยทั้งหมดที่ผ่านมา ทั้งนี้สามารถอภิปรายผลเพื่อหาข้อสรุป ดังหัวข้อดังต่อไปนี้

2.1 สถาบันครอบครัว / บ้าน ในฐานะสถาบันที่ใกล้ชิดสนิทสนมกับนักศึกษา ผู้ปกครองก็ควรให้คำแนะนำที่ดีทั้งมอบความรัก ความอบอุ่น ให้กำลังใจยามที่นักศึกษามีปัญหาในการใช้ชีวิตทั้งในการเรียน หรือชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในสถานการณ์โควิดระบาด เช่น การป้องกันตนเองเวลาเข้าสังคม การดูแลตนเองเมื่อยามติดโควิด พยายาม

ติดต่อสื่อสารกับลูก ๆ เสมอ เนื่องจากมีนักศึกษาบางส่วนจากบ้านมาใช้ชีวิตที่มหาวิทยาลัย และเนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในวัยรุ่น พ่อ แม่ ผู้ปกครองก็ควรที่จะลดบทบาททางอำนาจเพิ่มความเป็นกันเองภายในครอบครัวมากยิ่งขึ้น พยายามสร้างค่านิยมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ถูกต้องในการใช้ชีวิตประจำวันและใช้เป็นพื้นที่ในการหาข้อมูลข่าวสารในการป้องกันโควิด และที่สำคัญคือ ผู้ปกครองควรที่จะพยายามศึกษาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ให้เชี่ยวชาญมากพอที่จะสร้างช่องทางในการสื่อสารกับบุตรหลานและเป็นการสร้างความสนิทสนม ลดช่องว่างระหว่างวัย

2.2 สถานศึกษา / มหาวิทยาลัย คณะอาจารย์พยายามคอยให้คำแนะนำ อบรม ไปพร้อม ๆ กับการให้ความรัก ความสนิทสนม เพื่อสร้างความเข้าใจแก่บรรดานักศึกษา โดยเฉพาะนักศึกษาที่จากบ้านมาพักอาศัยที่หอพัก ทั้งนี้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาหรือกิจกรรมเสริม นอกหลักสูตรก็ควรสอดแทรกการปลูกจิตสำนึก การใช้วิจารณญาณในการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ โดยเฉพาะการแนะนำในการเลือกรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์เชื้อไวรัสโควิดจากสื่อออนไลน์ที่เชื่อถือได้ ทั้งนี้ตัวอาจารย์เองก็ต้องเป็นแบบอย่างในการป้องกันการติดเชื้อโควิด เช่น สวมหน้ากากอนามัย ล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์ รวมถึงใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการหาข้อมูลข่าวสารเพื่อรู้เท่าทันในการป้องกันเชื้อไวรัสโควิด-19

2.3 ภาครัฐบาล / เอกชน ในฐานะที่เป็นองค์กรระดับภูมิภาคและประเทศ ภาครัฐบาล นำโดยกระทรวงไอซีทีร่วมมือกับภาคเอกชน สื่อมวลชน เจ้าของแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ ผู้ผลิตคอนเท้นท์ เจ้าของโครงข่าย ในการช่วยกำกับดูแลผู้ผลิตสื่อสังคมออนไลน์อย่างเข้มงวดโดยเฉพาะกลุ่มผู้ผลิตมีเดียเรียดเอาเปรียบผู้บริโภคจากการนำเสนอเนื้อหาที่หลอกลวงประชาชน โดยเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการสถานการณ์โควิด ที่ทั้งภาครัฐ / เอกชนจำเป็นต้องร่วมมือกันในการจัดการและสอดส่องดูแลมิฉาชีพที่แฝงตัวมากับสื่อออนไลน์เหล่านี้ นั้นเป็นแผนงานต้น ๆ ที่ภาครัฐจะต้องทำการร่วมกับภาคเอกชนที่จะต้องทำเป็นวาระเร่งด่วน รวมถึงการใช้

กฎหมายที่มีอยู่อย่างเข้มงวด เช่น พรบ.การกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์, พรบ. พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA), พรบ.คุ้มครองผู้บริโภค, พรบ.ลิขสิทธิ์ ฯลฯ

2.4 นักศึกษา ในฐานะที่เป็นผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์จะต้องรู้เท่าทันตนเอง มีวินัย รับผิดชอบ รวมทั้งแบ่งเวลาให้เหมาะสมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการเรียน การเล่น การใช้ชีวิต รวมถึงการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ตลอดจนควรมีสติ วิจารณ์ญาณในการเลือกรับสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมและพยายามแสวงความรู้จากสื่อดังกล่าวเพื่อเป็นประโยชน์ในการป้องกันการติดเชื้อและแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 พร้อมทั้งปฏิบัติตามโดยให้นักถึงคนในครอบครัวเป็นสำคัญ เนื่องจากนักศึกษาเป็นวัยที่เจอสังคมค่อนข้างบ่อยและมีความเสี่ยงที่จะติดเชื้อ

ในส่วนของทั้งหัวข้อที่ปรากฏในส่วนอภิปรายผลนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของพัชรภา เอื้ออมรวินิช (2565) ที่กล่าวถึงความพร้อมในการรับมือกับการแพร่ระบาดของข่าวสารเกี่ยวกับโรคจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ขององค์กรและสถาบันต่าง ๆ นั้นเป็นประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ และสร้างความร่วมมือจากบุคคลและหน่วยงานในสังคมหลายภาคส่วน เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าวยังถือว่าเป็นเรื่องใหม่ที่สร้างความตื่นตระหนกให้กับผู้คนไปทั่วโลก แต่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคระบาดดังกล่าวยังมีไม่มากนัก จึงอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการแพร่ระบาดของข่าวปลอมได้ง่าย ดังนั้นการที่จะยับยั้งการแพร่ระบาดของข่าวปลอมควรเริ่มตั้งแต่องค์กรภาคสื่อมวลชนทั้งภาครัฐและเอกชนที่ต้องมีการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารก่อนนำเสนอ และนำเสนอข่าวที่ยังไม่ได้ตรวจสอบแหล่งที่มาอย่างชัดเจน ทั้งนี้บทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาควรมีการวางนโยบายทางการศึกษาเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อ โดยสถาบันการศึกษาทุกระดับต้องมีการเตรียมความพร้อมของผู้สอนในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อ และควรมีการเรียนการสอนเกี่ยวกับการรับมือกับการแพร่ระบาดของข่าวสาร และวิธีการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ รวมถึงปลูกฝังให้มีความกล้าแสดงออกเมื่อพบข้อมูลข่าวสารที่เป็น

เท็จ โดยกล้าแสดงความคิดเห็น การแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้อง รวมถึงการแชร์ต่อเพื่อให้บุคคลอื่นในสังคมเห็นว่าเป็นข้อมูลที่เป็นเท็จ ทั้งนี้จำเป็นต้องส่งเสริมและปลูกฝังไปจนถึงสถาบันครอบครัวและตัวนักศึกษาเองด้วย

ในส่วนของหัวข้อแนวทางในการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้สรุปผลการอภิปราย พบว่า บริบทการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ในเรื่องโรคอุบัติใหม่จากการระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 ของนักศึกษา ออกมาเป็น 4 หัวข้อ (จุฬารัตน์ บุชง, 2561) (นุชริน ทองพูล และคณะ, 2561) มีดังนี้

1. การคิดวิจารณ์ญาณ (Judgment) ในการใช้งานหาข้อมูล ทำการศึกษา ตัดสินใจ เพื่อแยกแยะข้อเท็จจริงที่มากับสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแสวงหาข้อมูลข่าวสารในการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคโควิด-19 ของนักศึกษาสูงมาก โดย Talim (2005) ได้กล่าวไว้ว่าการรู้เท่าทันสื่อเป็นความสามารถในการนำทักษะการคิดวิจารณ์ญาณมาประยุกต์ใช้กับสื่อทุกรูปแบบ

2. การมีสติสัมปชัญญะ (Apperception) การมีสติที่ครบถ้วนการเข้าใช้งานสื่อออนไลน์ที่มีทั้งการข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ และข้อมูลข่าวสารที่ลักษณะเป็นเท็จ เป็นสิ่งที่จำเป็นมากในกรณีที่มีข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 นั้นมีมากมาย ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษานั้นมีสติสัมปชัญญะที่ครบถ้วนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการคิด

วิเคราะห์ แยะแยก และประเมินข้อมูลข่าวสารในการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคโควิด-19 เพิ่มลดปริมาณการแพร่ระบาดลง (พัชรภา เอื้ออมรนิช, 2561)

3. ตระหนักรู้ (awareness) การตระหนักรู้ถึงผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์ของตัวนักศึกษาเองนั้นส่งผลถึงการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคโควิด-19 กล่าวคือการที่รู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าวนี้ ตัวนักศึกษาเองจะต้องรู้ผลกระทบจากโลกออนไลน์ที่จะส่งผลต่อการดำเนินชีวิต พฤติกรรม การรับรู้ และการประพฤติดนในโลกของความเป็นจริง ซึ่งนักศึกษาที่มีการตระหนักรู้ถึงผลกระทบของสื่อออนไลน์จะสามารถเปิดรับสื่อและตีความหมายเนื้อหาสื่อออนไลน์ (Potter, 2005) เพื่อใช้ในการป้องกันตัวเองจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้ดี

4. รู้เท่าทัน (Literacy) จัดเป็นความสามารถที่จำเป็นต้องมีการบูรณาจากบริบทต่าง ๆ ที่กล่าวมาในข้างต้นของเหล่านักศึกษาช่วยรู้ในการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ การเลือกเปิดรับ ตลอดจนมีทักษะในการวิเคราะห์ วิพากษ์ แยะแยก และแปลความหมายของข่าวสารที่ถูกส่งต่อมาจากสื่ออย่างมีหลักการ เข้าใจถึงผลกระทบของสื่อฯ ไม่เอนเอียงไปตามข่าวสารที่นำเสนอ และสามารถนำข้อมูลข่าวสารมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการป้องกันตนเองจากแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

จากภาพรวมของงานวิจัยสามารถอภิปรายสรุปเป็นแผนภาพดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 รูปแบบการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก

ข้อเสนอแนะงานวิจัย

1. นักศึกษาจำเป็นต้องมีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ โดยมีการใช้งานอย่างวิจารณ์ญาณ สติ และตระหนักรู้ตลอดจน เข้าใจถึงผลกระทบของสื่อฯ ไม่เอนเอียงไปตามข่าวสารที่น่าเสนอ และสามารถนำข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มาบูรณาการให้เกิด ประโยชน์ในการป้องกันตนเองจากแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19

2. สื่อมวลชนและผู้ผลิตสื่อ ต้องเรียนรู้ และทบทวน กลวิธีการสร้างสื่อที่เกี่ยวข้องกับเชื้อโควิด-19 ด้านต่าง ๆ ทั้งในเชิงพาณิชย์ หรือในรูปแบบสื่อสาธารณะในปัจจุบัน ควรมีความ น่าเชื่อถือ มีความเหมาะสม ทั้งนี้ผู้ผลิตสื่อและสื่อมวลชนได้ชื่อ ว่าเป็นผู้ส่งสาร ควรตระหนักถึงจรรยาบรรณวิชาชีพของตนเอง ในการที่จะส่งสารอย่างมีคุณภาพ ใส่ใจคนรอบข้าง ใส่ใจสังคม อย่างเข้าใจกฎเกณฑ์ กติกาการอยู่ร่วมกันในโลกออนไลน์

3. สถาบันทางการศึกษา สถาบันการด้านสาธารณสุข ทั้งภาครัฐบาล เอกชน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลที่

รับจากการศึกษาครั้งนี้ไปพัฒนาแนวทางการรู้เท่าทันสื่อเพื่อ ป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 เพื่อใช้ประโยชน์ในการ ดูแลตนเองและคนรอบข้างเพื่อป้องกันการติดเชื้อและแพร่ ระบาดของเชื้อไวรัสดังกล่าวอย่างเข้มข้น

4. สำหรับผู้ปกครองและคนในครอบครัวควรเปิดใจ เรียนรู้การใช้งานสื่อดิจิทัล และเครือข่ายสังคมออนไลน์จาก กลุ่มนักศึกษาที่มีประสบการณ์ทางดิจิทัลมากกว่า เพื่อให้เกิด การรู้เท่าทันสื่อในการป้องกันโควิด-19 โดยผู้ใหญ่อาจใช้ ประสบการณ์การดำเนินชีวิตจริง ช่วยแนะนำกลุ่มนักศึกษาใน การใช้งานอย่างรู้เท่าทัน และสร้างสรรค์ โดยเฉพาะในการ ประยุกต์กับการป้องกันโควิด-19

5. ภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนภาคประชาสังคมที่ เกี่ยวข้องควรมีการเผยแพร่ความรู้เพื่อก่อให้เกิดความสามารถ ในการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ผ่านช่องทางของสื่อสังคม ออนไลน์มากยิ่งขึ้นเพื่อเป็นช่องทางในการส่งเสริมความรู้ ความสามารถ และทักษะในการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ สำหรับกลุ่มวัยรุ่นตลอดจนวัยอื่น ๆ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมควบคุมโรค. กระทรวงสาธารณสุข. (2563). *คู่มือการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับประชาชน*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จินตนา ตันสุวรรณนนท์. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สื่อโซเชียลมีเดียกับพฤติกรรมบริโภคนิยมนของเยาวชน ในเขต กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัย มสส สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 11(1), 93-112.
- จินตนา ตันสุวรรณนนท์, ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร และชัญญา ลีศัตรูพาย. (2553). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคสื่อด้วยปัญญาของ นักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)*, 16(1), 122-135.
- จุฬารัตน์ บุชงศ์. (2561). *การพัฒนาแบบการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี*. โครงการวิจัยทุนอุดหนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- เจาะลึกสุขภาพ. (2565). 5 เฟกนิวส์โควิด “คนเชื่อ-แชร์มากสุด” ก่อนส่งต่อ ต้องเช็กให้ชัวร์. [ออนไลน์]. วันที่เข้าถึงข้อมูล 9 เมษายน 2565, แหล่งที่มา <https://www.hfocus.org/content/2022/04/25000>
- ณรงค์ยศ มหิทธิวิชา. (2563). พฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในไทย 2562. [ออนไลน์]. วันที่เข้าถึงข้อมูล 9 เมษายน 2564, แหล่งที่มา <https://www.twfdigital.com/blog/2020/04/thailand-internet-user-profile-2019/>

- ณัฐนันท์ ศิริเจริญ. (2557). การสื่อสารเพื่อการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศจากสื่ออินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์ สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ดวงแข รักไทย, นิตยา ชีพประสพ และ สร้อยสุวรรณ พลสังข์. (2560). ผลของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในการฝึกปฏิบัติวิชาชีพด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันการเจ็บป่วยเพื่อพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อ. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*, 4(2), 63-76.
- เทอดศักดิ์ ไม่เท่าทอง. (2557). การรู้เท่าทันสื่อ: ทักษะสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารสารสนเทศศาสตร์*, 32(3), 74-91.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *โมเดลลิสม์ สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นุชริน ทองพูล, วิไลลักษณ์ ลังกา และ วิชุดา กิจธรรม, 2561. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสารวิจัยราชภัฏมณฑลกรุงเทพ*, 12(1), 97-111.
- ประม อดะเวทิน. (2546). *หลักนิเทศศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพการพิมพ์.
- พัชรภา เอื้ออมรนิช. (2565). โควิด 19 กับการรู้เท่าทันการแพร่ระบาดของข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา*, 6(2), 29-36.
- พีระ จิระโสภณ, ทัดทกานต์ ดวงรัตน์, มนต์ ขอเจริญ, ชนัญสร่า อรณพ ณ อยุธยา, อุษา รุ่งโรจน์การค้า, โสภัทร นาสวัสดิ์ และณัฏฐิษฐ์ สิริปัญญาธนกิจ. (2559). *ความรู้เท่าทันการสื่อสารยุคดิจิทัลกับบทบาทในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติการสื่อสารในสังคมไทย*. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- รุจิกาญจน์ ธนาเศรษฐ์สุนทร . (2559). *การรู้เท่าทันสื่อใหม่*ของนักเรียนระดับมัธยมปลายในเขตอำเภอสามกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์ สาขาวิชาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- ศุภกร จุฑะพล และบุหงา ชัยสุวรรณ. (2559). *ทัศนคติต่อการดำเนินชีวิต พฤติกรรมการดำเนินชีวิตและความคล่องตัวดิจิทัลของกลุ่มดิจิทัลเนทีฟ*. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 24(2), 313-329.
- ศุภกร จุฑะพล และพัชนี เขยจรรยา. (2558). การทบทวนแนวคิด นิยาม และคุณลักษณะของดิจิทัลเนทีฟและดิจิทัลอิมมิแกรนท์. *วารสารนิเทศสยามปริทัศน์*, 14(17), 7-16.
- ศุภกร จุฑะพล. (2557). *ทัศนคติต่อการดำเนินชีวิต พฤติกรรมการดำเนินชีวิตและความคล่องตัวดิจิทัลของกลุ่มดิจิทัลเนทีฟ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการสื่อสาร คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม ประเทศไทย. (2565). *ข่าวปลอม อย่าแชร์! หน้ากากอนามัยที่ไม่ระบุ VFE จะไม่สามารถป้องกันไวรัสได้*. วันที่เข้าถึงข้อมูล 6 กันยายน 2565, แหล่งที่มา [https://www.antifakenewscenter.com/?s=หน้ากากอนามัย&asp_active=1&p_asid=1&p_asp_data=1&post_date_to=2022-09-22&post_date_to_real=22-09-2022&post_date_from=2017-03-23&post_date_from_real=23-03-2017&customset\[\]=post&asp_gen\[\]=excerpt&asp_gen\[\]=content&asp_gen\[\]=title&asp_gen\[\]=filters_initial=1&filters_changed=0&qtranslate_lang=0¤t_page_id=14255](https://www.antifakenewscenter.com/?s=หน้ากากอนามัย&asp_active=1&p_asid=1&p_asp_data=1&post_date_to=2022-09-22&post_date_to_real=22-09-2022&post_date_from=2017-03-23&post_date_from_real=23-03-2017&customset[]=post&asp_gen[]=excerpt&asp_gen[]=content&asp_gen[]=title&asp_gen[]=filters_initial=1&filters_changed=0&qtranslate_lang=0¤t_page_id=14255)
- สรานนท์ อินทนนท์. (2562). *รู้เท่าทันข่าว*. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิส่งเสริมสื่อเด็กและวัยรุ่น.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2550). *การใช้สถิติในงานวิจัยอย่างถูกต้องและได้มาตรฐานสากล*. กรุงเทพฯ: บริษัทเพื่องฟ้า พรินต์ติ้ง จำกัด.
- สุภารักษ์ จูตระกูล. (2559). *ครอบครัวกับการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลของดิจิทัลเนทีฟ*. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*, 11(1), 99-118.
- แสงเดือน ผ่องพฒ. (2556). *สื่อสังคมออนไลน์ : แนวทางการนำมาประยุกต์ใช้ (Social media : How to application)*. วารสาร

บรรณารักษ์ปฏิบัติการกลุ่มงานห้องสมุดและพิพิธภัณฑ, 3(20), 1.

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ETDA. (2564). ETDA เผยผลสำรวจ IUB 63 คนไทยใช้เน็ตยังไม่ไหว เกือบครึ่งวัน โควิด-19 มีส่วน. วันที่เข้าถึงข้อมูล 6 พฤศจิกายน 2564, แหล่งที่มา <https://www.etda.or.th/content/socialmedia2016.html>.

สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (2556). 100 เรื่องน่ารู้ ผู้บริโภคสื่อวิทยุ-โทรทัศน์, กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ.

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2563). ระบบเผยแพร่สารสนเทศอุดมศึกษา/สถิติอุดมศึกษา ประจำปี 1/2563. วันที่เข้าถึงข้อมูล 6 พฤศจิกายน 2563, แหล่งที่มา <http://www.info.mua.go.th/info/>

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก, (2565). ข่าวประชาสัมพันธ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จังหวัดพิษณุโลก. [ออนไลน์]. วันที่เข้าถึงข้อมูล 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2565. แหล่งที่มา <http://www.plkhealth.go.th/www/>

อุษา บิ๊กกันส์. (2554). มองฝรั่งสร้างหลักสูตรรู้เท่าทันสื่อแบบไทยรู้ทันสื่อ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ออฟเซ็ทครีเอชัน.

ภาษาอังกฤษ

Stead, B, A. (2017). *Berlo's Communication Process Model as Applied to the Behavioral Theories of Maslow, Herzberg, and McGregor*. Academy of Management Journal, 15(3).

Bologa, R., Lupu, A., & Sabau, G. (2007). *Measuring the Efficiency of the Accelerated Knowledge Sharing Systems Used in the Education of Young Software Developers*. Proceedings of the 7th WSEAS International Conference on Applied Informatics and Communications, Athens, Greece, August 24-26.

Center for Media Literacy. (2008). *Literacy for the 21st century : An overview & orientation guide to media literacy education* (2nd ed.). Malibu, CA: Center for Media Literacy.

Comrey, A. L., & Lee, H. B. (1992). *A first course in factor analysis*. NJ: Erlbaum: Hillsdals,.

Livingstone, S. et. al (2005). *Internet literacy among children and young people : findings from the UK Children Go Online project*. . [Online]. Retrieved February 23, 2021, From <http://eprints.lse.ac.uk/397/1/> UKCGOonlineLiteracy.pdf

Lu, R., Zhao, X., Li, J., Niu, P., Yang, B., Wu, H.,... Tan, W. (2020). *Genomic characterisation and epidemiology of 2019 novel coronavirus: implications for virus origins and receptor binding*. Lancet, 395(10224), 565-574.

Potter, W.J., (2005). *Media literacy*. 3rd ed. Thousand Oaks CA: Sage.

Tallim, J. (2005). *What is Media Literacy?*. [Online]. Retrieved February 23, 2021, From http://www.mediaawareness.ca/English/teachers/medialiteracy/what_is_media_literacy.cfm.

Tang, X., Wu, C., Li, X., Song, Y., Yao, X., Wu, X.,... Lu, J. (2020). *On the origin and continuing evolution of SARS-CoV-2*. Nat Sci Review, 7(6), 1012-1023.

World Health Organization. (2020d). *Coronavirus disease (COVID-19) advice for the public*. [Online]. Retrieved February 23, 2021, From <https://www.who.int/emergencies/diseases/novelcoronavirus-2019/advice-for-public>

Zhu, L., Gong, N., Liu, B., Lu, X., Chen, D., Chen, S.,... Chen, Z. (2020). *Coronavirus disease 2019 pneumonia in immunosuppressed renal transplant recipients: a summary of 10 confirmed cases in Wuhan, China*. Eur Urol, 77(6), 748-754.